STOCKHOLMS-TIDNINGEN EESTLASTELE

Nr. 176 (3977) | Reedel, 1. augustil 1958 | 15. aastakäik | Stockholms-Tidn. tryckeri, Sthlm 1958

Pinge Lähis-Ida ümber vähenemas, Libanon valib

WASHINGTON (STE). Lääneriigid on pärast palavikulist diplomaatlikku tegevust ühendanud oma seisukohad tippkonverentsi suhtes, et vastus Hrustshevile kujuneks samataoliseks igalt poolt. Ollakse nõus konverentsiga kas Genfis või New Yorgis, kusjuures aga jääb püsima, et see toimuks igal juhul UNO raames. Konverents peaks toimuma augusti teisel nädalal. Libanonis näib olukord selguvat pärast seda, kui neljapäeval seal toimusid presidendi valimised. Juba sündmuse eelõhtul arvati olevat kindel, et presidendiks valitakse praegune ülemjuhataja Shehab.

Arvatakse, et lääneriikide vastus esitatakse Hrustshevile 24 tunni jooksul. Vahendajaks de Gaulle ja Ameerika seisukohtade vahel oli Briti peaminister MacMillan, kes isiklikult võttis telefoniühendused Eisenhoweri ja de Gaulle'i lähendamiseks.

Tegelikult arvatakse ameeriklased olevat rõõmsad, et neil jääb ära tülikas Hrustshevi vastuvõtmine New Yorgis, kus ikestatud rahvaste põgenikud ja teised kommunismivastased jõud kindlasti poleks jätnud kasutamata juhust punase diktaatori vastu demonstreerimiseks.

Ka Hrustshev ise oli kartma löönud New-Yorgi sõidu ees ja Moskva allikail olevat väljavaateid, et ta võtab pigem vastu tippkonverentsi pakkumise UNO raames Genfis, kui et sõidab New-Yorki.

Konverentsi asukoht Genfis on ühtlasi rahulduse pakkumine de Gaulle'ile, kes algusest peale seda paika oli pidanud kohaseks ja ka vastava esildise teinud nii ida kui ka lääne suunas.

Samal ajal kui Dulles aitab Eisenhoweril kokku seada kirjavastust Hrustshevile, on kongress tõsisemalt kätte võtnud aatomenergia kasutamise kavad, mis muudaks Euroopa jõumajanduse kord sõltumatuks Lähis-Ida õlist.

Ameerika ajakirjanduses arutatakse elavalt tippkonverentsi küsimust. Üks on kindel, Hrustshevi oleks oodanud New-Yorki saabudes plakatid tekstiga „Teretulemast mõrvar". Ajakirjandus kritiseerib tugevasti valitsuse välispoliitikat ja selle plaanikindluse puudumist.

BEIRUT (STE) Maailmapoliitilised keerised heitsid sel nädalal maailma avalikkuse ette mehe, kes seni on täiesti tundmatu. See on Liibanoni vägede ülemjuhataja brigaadikindral Fuad Shehab, kes ainsa vastuvõetava kandidaadina tõusis esile presidendivalimistel neljapäeval.

Kui suudetakse tema isiku kaudu likvideerida mässuline liikumine Liibanonis, siis ei ole ka Ameerika vägedel põhjust kauaks kohale jääda, kuigi USA on seotud lubadusega Britile, et nad ei lahku niikaua Liibanonist, kuni inglased on Jordaanias.

Soomusmasinad ja sõdurid piirasid ööl vastu neljapäeva valitsushoonet Beirutis ning olid valvel teistes tähtsamates punktides Liibanoni pealinnas.

Kuid veel neljapäeva hommikul oli olukord segane presidendi valimise ümber. Peaminister Sami Solh hakkas äkki tõrkuma kindral Shehabi kandidatuuri vastu, kuigi praegune president Chamoun seda toetab. Solh oli erutatud atendaadi pärast, mis tema vastu paari päeva eest ette võeti.

Ta nõudis, et Shehab puhastagu kõigepealt Beirut mässuliste käes olevates piirkondades, alles siis võib ta kõne alla tulla presidendi kandidaadina.

Solh püüdis viimasel minutil teha takistusi, et vajalikud 44 parlamendiliiget 66-st, mis on vajalikud presidendi valimiseks, ei saaks kohale ilmuda istungi alguses.

Ikestatud Kodumaalt

"Mikumärdi" uut versiooni ei mängita

Ja näiteringid? Mitmel pool mängitavat Raudsepa „Vedelvorsti" ja „Mikumärdit". Eriti viimase esitamine olevat „siiski küsitav". Pealegi mängitavat „Mikumärdit" omaaegse esimese variandi järgi! (Nähtavasti on mõni nõukogulik tegelane „Mikumärdi" ümber teinud, kuid näiteringid seda ei taha esitada.) Soomlase Agapetuse „Patuoinal", mida ka mängitakse, ei olevat ometi mingit kaalu tänapäeva vaataja jaoks ja ka Vaiguri „Kraavihallid" olevat oma aja ära elanud, samuti kui olevat väga tühine sama autori „Paradiis" (kolme peretütre armulood ei pakkuvat kommunistlike kriitikute meelest vaatajale mitte midagi!)

Veel olevat paljud rahvamajad tolmu alt välja toonud Metsa „Jüri Rummo", Teppani „Elu teeb uperpalle", Rahula „Värav on avatud", Braksi „Kõrgem seisus", Talpsepa „Lenda, lenda, lepatriinu" jne. Jõgeva rajooni Järve kultuurimaja saanud sellega hakkama, et mänginud ülemnõukogu valimiste tähistamiseks Kangermanni laulumängu „Valkne kena kohakene", mis olnud üks imelik valik ja Tombi kultuurimaja Tallinnas lavastanud hiljuti „Onupoja Bataaviast", mille sisu olevat ometi tühine.

Kollektiivijuhtide põgenemine ärkamisaega ja seljapööramine „nõukogulikule tänapäevale" on vägagi lihtsalt seletatav: selle n. n. tänapäevaga repertuaari täites ei oleks neil kuulajaid ega vaatajaid ja laguneks ka kollektiivid ise.

Laiast Maailmast

AMSTERDAM — Isehakanud "maailma kuningas" 65-aastane USA piiskop Homer Tomlinson jõudis kohale Amsterdami ja tahtis end Hollandi kuningliku palee esisel väljakul kuulutada Hollandi kuningaks. Politsei aga tegi sellele tseremooniale kiire lõpu ja ajas ameeriklase minema. Homlinson on USAs tegutseva "Church of God" juht, milline asutati ta isa poolt 1903. a. Praeguse ringreisi raames kavatseb ta külastada 11 välisriiki, kaasaarvatud N. Liit ja kroonida end igal pool vastava riigi kuningaks. Ta märkis ajakirjanikele: "Ma ütlen neile Moskvas, et mu volitused pärinevad väljastpoolt maakera atmosfääri — venelaste endi sputnikult."

KOPENHAGEN — Taani "raudne vanaisa", 83-aastane Carl Andersen asus oma järjekordsele jalgrattamatkale, mis sedakorda kulgeb läbi Euroopa Kopenhaagenist Viini. Oma pikkade jalgrattasõitudega laialdase kuulsuse omandanud Andersenil on seekord kaasas "noorem" mees, 69-aastane Marius Esklidsen, endine laevapuusepp, kes nüüd spetsialiseerub jalgrataste parandamisele.

VERVIERS — Üks Belgia sõjaväelennuk kaotas hiljutisel lennul oma tagavarapaagi. See kukkus Verviersis läbi katuse kinno, vigastades üht isikut, kes vaatas parajasti filmi: "Taevas on täis seiklusi". Vigastatu oli Belgia õhujõudude piloot.

ALLENSBACH — Saksamaal kogutud statistika põhjal käib 27% läänesakslastest regulaarselt pühapäeviti kirikus. 20% ei käi kunagi kirikus ja 53% lähevad sinna alnult juhuslikult. Ühtlasi selgus, et rooma katoliiklased on suuremad kirikuskäijad kui protestandid. 52% rooma katoliiklastest võtab osa igapühapäevastest jumalateenistustest, protestantide 13% vastu.

BIALOSTOK — Poola jahimehed avastasid metsas umbes 50-aastase mehe, kes oli üleni karvadesse kasvanud ja meenutas ürgaegset koopaelanikku. Selgus, et mees oli elanud 15 aastat järgimööda ühes mahajäetud punkris, kohtamata ühtki inimolevust. Tal polnud aimugi, et sõda, mille eest ta oli metsa põgenenud, lõppes juba mitme aasta eest. Metsmees elatus taimedest ja väikestest loomadest, milliseid tal õnnestus kinni püüda.

Peamured Lähis-Idas

Kesk-Ida on juba iidsetest aegadest tuntud konfliktide ja rahutuste tallermaa. Seetõttu ei tulnud viimane poliitiline laavapurse, mille järelmõjud veel praegugi hoiavad maailma ärevil, mingi sisulise üllatusena. Küll aga mõjus hämmastavana asjaolu, et revolutsioon tabas USA salaluuret n. õ. uinuvast olukorrast ja Iiraki asemel oldi tegelikult ettevalmistatud Nasseri atakiks Jordanis. Iirak, kui senine Bagdadi pakti üks tähtsamaid alussambaid, omas läänesõbraliku rezhiimi ja Bagdadis tegutses USA sõjaväeline missioon. Kui Allen F. Dullese staap sattus eksiteele sellises soodsas keskkonnas, siis on seda suurem põhjus kahelda selle vitaalse organisatsiooni teguvõimsuses vaenlikus ja ohtlikus ümbruses.

Salaluure ebaõnnestumise aga kaalus mitmekordselt üles president Eisenhoweri julge ja resoluutne teguviis USA dessantüksuste saatmiseks Liibanoni, mis koos Inglismaa samasuguse aktsiooniga Jordanis tõmbas vähemalt esialgseks kriipsu läbi Nasseri ja temaga ühenduses ka Hrustshevi ambitsioonidest maailma strateegilisel ristteel. Inglise ja USA sõjavägede maandumine vastavalt Ammanis ja Beirutis kujutas enesest kalkuleeritud riisikot, kuid kahtlemata oleks oht palju suurem kui lääne-suurriigid jäänuks käed rüpes sündmuste loomulikku arengut ootama.

Konflikt Kesk-Idas koosneb tegelikult neljast erinevast komponendist: 1. N. Liidu ja Läänemaailma huvide kokkupõrge, 2. Araabia riikide ja Iisraeli vaheline leppimatu vaen, 3. Majanduslikud ning sotsiaalsed vastuolud ja 4. Araabia riikide omavahelised lahkhelid. Geograafiliselt on Kesk-Ida teatavasti tähtsaks maasillaks Euroopa, Aasia ja Aafrika vahel. Seega on siin tegemist strateegilise saagiga, mida asjatult ihaldasid juba Vene tsaarid ja mis on nüüd oluliseks etapiks Hrustshevi vallutusplaanides. Kui see piirkond langeks N. Liidu kontrolli alla, oleks demokraatlik maailm oma heitluse rahvusvahelise kommunismiga niisama hästi kui kaotanud.

Teiseks Kesk-Ida tähtsuseks on seal leiduvad tohutud õlitagavarad. Kesk-Ida õlivoolu katkemisel paralüseeruks kogu demokraatliku Euroopa tööstus ning transpordisüsteem ja ka USA abi ei suudaks pikemas perspektiivis olukorda päästa. N. Liit ise omab momendil küllaldases koguses õli, et oma tarbeid rahuldada, kuid miski ei meeldiks Kremli võimumeestele rohkem kui istuda Kesk-Ida õlijuhtmetele ja lasta Lääne-Euroopa majandusel verest tühjaks joosta. Kaugemas tulevikus, juhul kui aatomienergia rakendamine ei anna loodetud tulemusi, võivad ka N. Liit ja USA muutuda sõltuvaks Araabia õlist, kus tagavarasid peetakse ammendamatuiks.

Kesk-Ida haaramisel oma kontrolli alla kasutab N. Liit Nasserit isiklikult ja Araabia natsionalismi üldiselt oma tööriistana. Nasser ei ole mingi kommunist ja ta teeb omalt poolt kahtlemata kõik, et Moskva ei kujuneks tagatipus Araabia pealinnaks. Siin võib aga tõsiselt karta, et Kremli abi tarvitades oma pan-Araabia kavade elluviimisel mässib ta end niivõrd tihedalt N. Liidu püünisesse, et sellest väljapääsemine osutub kord võimatuks.

Teiseks oluliseks komponendiks üldises konfliktis on Iisraeli küsimus. Nagu üldiselt teada, on Nasseri üheks tähtsamaks eesmärgiks Iisraeli hävitamine ja võib kindel olla, et kõigi Araabia riikide ühinemisele järgneks uus sõda juudiriigiga. Kuna aga USA on end sidunud Iisraeli iseseisvuse kindlustamise lubadusega, siis tähendaks Kesk-Ida jõududetasakaalu otsustav langemine Araabia poolele ohtlikku situatsiooni, mis võiks tõsiselt ohustada maailmarahu.

Kolmas ja neljas komponent, s. o. majanduslikud-sotsiaalsed vastuolud ja Araabia riikide omavahelised lahkhelid on üksteisega teatavas seoses. Kesk-Itta suunatavaist õlimiljonitest hoolimata elab suurem osa araablastest äärmises vaesuses, viletsuses ja ignorantsis. Saudi Araabias näiteks läheb suurem osa riigi sissetulekust kuninglikku prekonna ja õukonna heaoluks ja kui Iiraki mõrvatud kuningas Feisal pühendas kaks kolmandikku tuludest riigi ülesehitamiseks ja võttis „ainult" ühe kolmandiku enesele, siis peeti seda Araabia oludes juba äärmiselt liberaalseks jaotuseks. Tegelikult aga sai ka Feisali kahest kolmandikust õlisissetulekust otsest kasu ainult vast 1000 perekonda, kuna teede võrku, mille rajamiseks neid summasid peamiselt kasutati, tarvitab ainult kitsas jõukam kiht. Keskklass puudub Iirakis peaaegu täielikult.

Araabia natsionalistlik liikumine eesotsas Nasseriga on võtnud üheks oma lipukirjaks feodaalsüsteemi kaotamise ja vaeste inimmasside iseteadvuse tõstmise. Seejuures on Nasser sattunud vastuollu Araabia kuningatega, kellede hiilgus nüüd ajaloo üldise progressi tulemusena hakkab paratamatult loojuma, ilma et keegi peale nende endi seda leinaks. Teatavaks traagiliseks tõsiasjaks on siin, et Lääneriigid sõbrustasid seni ainult õlisheikidega ja kuningatega, ning omistasid vähe tähelepanu lähenemisele Araabia rahvastele.

USA ja Inglise vägede viibimine Kesk-Idas võib sealset olukorda küll ajutiseks stabiliseerida, kuid see ei anna mingit püdevat lahendust. Üks on kindel — USA peab nüüd võtma kasutusele täielikult uue Kesk-Ida poliitika. Praktika on näidanud, et liidud kõikuvatel jalgadel seisvate Araabia riikidega ei anna mingisuguseid positiivseid tulemusi ja ainsa väljapääsuna peaks USA lähenema Nasserile ning püüdma teda päästa N. Liidu dominatsiooni alt. Seda saaks teha esmajoones majanduslike vahenditega. On täiesti selge, et Araabia maailmaga uleb arvestada kui täiesti iseseisva jõuga maailmapoliitikas ja selle paenutamine Läänemaailma mõju alla ei annaks mingisuguseid tulemusi. Seetõttu tuleks teha kõik võimalik, et Araabia blokk jääks vähemalt neutraalseks jõuks ja ei muutuks N. Liidu vasalliks.

Kui USA ja Inglismaa saatsid oma sõjajõud Kesk-Itta, küsis kogu maailm murelikult: „Mida teeb N. Liit?" Nagu nüüd selgub, ei riskeeri N. Liit mingisuguse otsustava militaarse vahelesegamisega sel lihtsal põhjusel, et ta pole veel valmis kolmandaks maailmasõjaks. Kremli juhid suunavad oma tegevust dogma alusel, mille kohaselt kapitalism hävineb kord iseenesest ja püüavad maailmarevolutsiooni läbi viia eeskätt poliitiliste ja majanduslike vahenditega. See ilmneb kujukalt nüüd, kus N. Liit katsub oma bluffi purustatud seebimulli läbi riivatud au päästa propagandalise ofensiiviga.

Kui USA oleks ka varematel kriisidel toiminud sellise resoluutsusega kui nüüd, omaks maailma poliitiline nägu nüüd sootuks teissuguse ilme. Loodame, et see leidus kujuneb teetähiseks USA edaspidisele hoiakule (VE).

Soome rauatööstus

Arvatakse, et juba järgmisel aastal raumaagi toodang Soomes ületab ühe miljoni tonni piiri. See on suur edu, eriti kui meenutame, et Soome lõi oma tööstuse, alles pärast viimast sõda, umbes 1950-ndate aastate paiku. Rakendamist leiab nii era- kui riiklik kapital. Venelasilt sel otstarbel laenuks saadud 500 miljonit rubla kasutatakse riikliku rauakaevanduse rajamiseks Põhja-Soome. Ka on kavas sinna kõrg- ja sulatusahjude ehitamine ja nii igati moodse rauatööstuse loomine.

Rauamaagi kaevamine lõpetati Soomes möödunud sajandi lõpul. Soome rauatööstuses hakati siis kasutama välismaade toorrauda ja terast. Eriteadlased aga propageerisid siiski oma kaevanduste kasutamist ja kinnitasid, et Soome varud rauamaagi osas on küllaltki suured. Ka jatkati endist viisi maarete uurimis- ja otsimistöid. Selle tulemusel avastati aastal 1930 suured vasemaagi lademed Ida-Soomes Outokumpu ruumis. Nende kasutamisele asuti a. 1932. Lisaks ostis sellest piirkonnast saadavad vääveirauamaagi varud aktsiaselts Vuoksenniska ja asus sellest raua tootmisele elektrolüütilisel teel.

Eraettevõttena töötav Vuoksenniska jatkas ka uurimisi Lõuna- ja Põhja-Soomes, eriti aga Lääne-Lapimaal, üsna Rootsi piiri läheduses. Üks teine eraettevõte avastas suured rauamaagi varud Tornio jõe juures Kolarii juba enne sõda. Sõja ajal tahtis Saksamaa hakata kasutama neid varusid ja lubas ehitada sinna ka raudtee, mis oleks kaevandused ühendanud siis Põhja lahega ja Atlandi ookeaniga. Soome valitsus aga ei annud selleks luba ja nii see küsimus seiskuski. Nüüd aga anti see piirkond aktsiaselts Soome Malmile, kes loodab sääl toota iga aasta 500.000 tonni rauda. Raudtee sinna ehitab nüüd riik.

Lisaks neile leiukohtadele avastati äsja ka Kesk-Soomes rikkalikud rauamaagi lademed. Need asuvad Otanmägi juures. Oulu sadamalinnast 120 km kagu poole Sääl töötab nüüd üks riiklik ettevõte. Kõigi nimetatud kaevanduste täisrakendamisega kujuneb Soomest üsna varsti üks tähtsamaid rauatootmise maid Euroopas.

Praegu toodetakse Soomes rauakontsentraati, ilmenitkontsentraati ja venadiimpentoksiini. Nende produktsioon, mida praegu kasutatakse peamiselt eksportkaupadena, oli 1957, aastal vastavalt 209 783, 105 749 ja 469 tonni. Järgnevail aastail see tahetakse tõsta mitmekordseks. Ka loodi a. 1954 keemiaaktsiaselts Vuorikemia, mis toodab titaanvalget. Seegi tööstus pakub suuri võimalusi, sest titaanmaagi varud Soomes on eriti väärtuslikud ja suured.

Ka otsimistulemused Lõuna-Soome aladel on väga head. Nii avastati a. 1954 Nyhamni saare juures suured veealused rauamaagi lademed. Praegu on käsil sinna tunneli ehitamine. See tuleb 1,6 km pikk ja asetatakse meres 255 m sügavusse. Rauamaagi tootmine algab sääl a. 1960. Esialgu loodetakse säält saada aastas 200 000, hiljem aga juba 800 000 tonni. Ka skäärides Jussarö saare juures avastati rikkalikud rauamaagi lademed. Nende kasutamisele asuti juba möödunud aastal. Säält loodetakse 1961 aasta paiku saada juba 500 000 tonni rauamaaki, millest saadakse umbes 200 000 tonni rauakontsentraati.

„Esimeste hulgas maailmas..."

Millest JUTTU

21. juulil meenutati N. Eestis sündmusi 18 aastat tagasi. 21 juulit peetakse nimelt enamlaste poolt „N. Eesti sünni päevaks". sest 21. juulil 1940 „tuli kokku uus Riigivolikogu, kes oma esimesel istungil võttis vastu deklaratsiooni, millega Eesti kuulutati nõukogude vabariigiks ja kaks nädalat hiljem, 6. augustil astus Eesti NSV Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liitu". Nii kõlab enamlik formulatsioon, mille ülendamiseks ei tarvitse vaeva näha. Mõiste „balti valimised" on kindlalt läinud vaba maailma poliitilisse leksikoni ja kõikjal ollakse nüüd teadlikud, kuidas „uus riigivolikogu" tegelikult kokku klopsiti ja kuidas Eesti „liitus" suure idanaabriga. N. Eesti lehed olid 21. juuli puhul täis igasuguseid mälestusartikleid ja juhtkirju. „Rahva Hääl" ei saanud mööda eestlastest vabas maailmas: „Eesti kodanlikud poliitikategelased on paljude aastate kestel, nii oma võimutsemise ajal Eestis kui ka praegu emigratsioonis tehtavas propagandas, püüdnud puhuda vana muinasjuttu kodanliku Eesti riigi majanduse ja kultuuri õitsengust." Edasi järgneb tavaline sõim ja faktide pea peale pööramine, mida ei maksa siin korrata.

N. Eestis olevat praegu 806 kolhoosi ja üle 100 sovhoosi. Tendents on kolhoose muuta sovhoosideks. "Rahva Hääl" praalib — praegu N. Eesti tootvat rohkem põllumajandussaadusi kui kodanlik Eesti, kuid mingeid statistilisi andmeid selle põhjenduseks ei esitata.

Tööstuse arengu kohta N. Eestis öeldakse: "Nõukogude võimu aastail on Eestis rajatud rasketööstus. Erilist kohta omab Eesti tööstuses põlevkivitööstus, mille baasil on rajatud spetsiaalsed tehased, mis töötavad põlevkivi ümber gaasiks, bensiiniks, määrdeõlideks ja teisteks saadusteks, mis omakorda annavad võimaluse keemiatööstuse arendamiseks. Eestis toodetakse sisseseadeid turba-, põlevkivi- ja naftatööstusele, teede ehitusmasinaid, pumpasid, piima- ja võitööstuse sisseseadeid, mitmesuguseid kontrollmõõduriistu, ekskavaatoreid ja teisi masinaid. Elektrienergia tootmise poolest ühe elaniku kohta on Eesti NSV esikohal N. Liidus. Kuid Balti elektrijaama käikulaskmisega hakatakse meil tootma aastas elektrienergiat 2400 kilovatt-tundi ühe elaniku kohta ja jõuame esimeste hulka maailmas".

Siia tuleb lisada, et N. Eesti toodab nagu varemaltki ka mööbleid ja ehitab klavereid, mille poolest ta olevat N. Liidus kuulus. N. Eestis valmistatud mööblitega on sisustatud osalt uus ülikool Moskvas ja mitmed osariikide "parlamendid". Kui mõni aeg tagasi üks N. Eesti tuntud muusikaartist viibis Stockholmis, oli mul kõnelus temaga, mille sekka raudeesriide tagant tulnud külaline poetas lause, temal kodus ei olevat klaverit. Olin imestanud, kuidas muusikainimene ilma klaverita toime tuleb. Pealegi on N. Eesti oma klaverite poolest kuulsaks saanud. Artist, kes on N. Eestis hästi situeeritud, mõtles pisut, muigas ja tähendas siis: "Meie klaverid ei ole veel tippkvaliteediga, neid valmistatakse peamiselt tatarlastele, tshuvashidele ja teistele vähenõudlikele rahvastele. Kui kvaliteet paraneb, küll ma siis ostan ka endale eesti klaveri."

Juliana Tellman jutustab "Rahva Hääles" oma mälestusi 1940. a. 21. juuli koosolekust kah-riigivolikogus, kus eelmainitud otsused tehti. Kirjutaja ütleb: "Valitsuse loozhides istusid uue, rahvavalitsuse liikmed eesotsas peaminister dr. J. Vares-Barbarusega. Tulvil olid diplomaatide loozhid. Huvi uue Riigivolikogu tegevuse vastu oli toonud siia paljude kapitalistlike maade diplomaatilise korpuse liikmeid. Kohal olid Saksa, Inglise, Soome, Prantsuse, Itaalia, Türgi saadik jt." Viibisin ise sel koosolekul. Meie vanas parlamendihoones oli ainult üks loozh diplomaatidele — presiidiumilaua kõrval, teisel pool oli loozh valitsuse jaoks. Mäletan, et diplomaatide loozhis oli ainult esimene rida täidetud. Kindlasti on meeles, et seal istus Soome saadik minister Hynninen. Diplomaatilise korpuse liikmed viibisid osalt veel Tallinnas. Min. Hynninen on praegu Soome välisminister. Kui punane parlament oli Eesti nõukogudelikuks muutmise otsuse teinud, tõusid punased ja lauldi vist koguni punaste hümni. Min. Hynninen oli ainuke, kes diplomaatide loozhis külmavereliselt istuma jäi.

21. juuli õhtul oli toimunud Tallinnas "Estonia" kontsertsaalis "Linna Töörahva Saadikute Nõukogu ja Eestimaa KP Tallinna Linnakomitee pidulik koosolek Eesti NSV 18. aastapäeva puhul." Kirjelduses mainitakse kõiki tähtsaid isikuid, kes olid istunud presiidiumi laua taga, teiste hulgas peaministri asetäitja venelane A. Sokolov, viitseadmiral gruusialane G. Abashvili, partei Tallinna linnakomitee sekretär venelane N. Tshernõshov.

"N. Eesti töötajad nõuavad otsustavalt Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa agressiooni lõpetamist araabia maades." Selle suure pealkirja all oli toodud üksikute tallinlaste ja Harjumaa tegelaste väljendusi ja kirjeldusi miitinguist, mida enamline kroonu laskis "USA ja Inglismaa agressiooni" puhul korraldada.

Eugen Kapp, N. Liidu rahvakunstnik, on üks tegelane, kes parteimehena alati esirinda nihutatakse, kui midagi on vaja kroonulikku öelda. Trafareetsed sõnad topitakse talle suhu. Tema tiraad algab järgmiselt: "Erutuse ja ärevusega jälgib kogu maailm praegu Lähis- ja Kesk-Idas arenevaid sündmusi. Kolonisaatorid on heitnud endalt maski..." Charles Villmann, Tallinna 1. keskkooli muusika ja astronoomia õpetaja, on ka üks neid tegelasi, kelle suu kaudu partei üht ja teist deklareerib. Ka tema põrutab Eisenhowerile: "Lakake mängimast tulega!" Harju rajooni "Tuleviku" kolhoosi aiandusbrigadir Karl

Uudiseid lühidalt

UNO PEAKORTERIS arutatakse plaane, mis ette võtta Lähis-Ida olukorra stabiliseerimiseks ja Nasseri aktiivsuse peatamiseks seal. Tähtsaima punktina on kõne all Liibanoni neutraliseerimine. Selline samm UNO kaitse all võimaldaks välja viia Briti vägesid Jordaaniast, kuna Nasser siis oma Araabia liiduga ei pääseks Jordaaniale ligi. Samuti moodustaks see toetuse Israelile viimase pikima piirijoone taga.

PEAMINISTER Macmillan on otsustanud pöörduda Türgi ja Kreeka valitsuse poole, et need aitaksid kaasa lahenduse leidmisel Küprose küsimuses. Macmillanil oli kõnelus Türgi peaminister Menderesiga selles asjas enne viimase lahkumist Bagdadi pakti konverentsilt Londonis. Briti peaministri aktiivsust selles asjas on põhjustanud mõttetud veretööd Küprosel viimasel ajal, kus surma on saanud nii kreeklasi kui ka türklasi. On tõenäolik, et Macmillan avaldab läkituse selles asjas Kreeka peaminister Karamanlisele kui ka Türgi peaminister Menderesile.

LONDONISSE on ulatunud kuuldused veristest võitlustest Tiibetis puna-hiina okupatsioonivägede ja kohalike elanike vahel. Mässuline liikumine on laienenud ka Hiina provintsi Singiang ning mägedes on käimas verised lahingud. Tiibeti juhtivaid mehi on saabunud Indiasse abi otsima. Nende abipalved Indias on juba kolmel korral tagasi lükatud.

300 MILJONIT RIIGIMAKSU. USA-s lõppes 15. aprillil tähtaeg, mil kodanikud ja asutused pidid tasuma oma sissetuleku maksu maksuametile. Üks New-Yorgi panganduse rajoonis Wall Streetil asuv ettevõte on tasunud oma sissetuleku maksu kolmesajamiljonilise tshekiga. Maksuamet ei ole avaldanud USA suurema maksumaksja firma nime.

Kristal pajatab lühidalt: "See on meeletus!"

Stockholmi tuntud "rahukonverentsilt" tõid N. Eesti lehed iga päev teateid Tassi versioonis. N. Eesti lugejail, niipalju kui nad kroonu teatajaid loevad, ei läinudki korda teada saada, kes Stockholmi rahutsirkuses esindas N. Eestit. Ühele kongressi korrespondentsile oli lisatud foto allkirjaga: "Rootsi. Stockholm. Salkkond töölisi arutab lõunavaheajal viimaseid sündmusi." See oli võetud kontserthoone trepilt Heinaturul ja trepistikul istujad olid tavalised "päikesekummardajad", kes olid sinna tulnud jalgu puhkama, apelsine sööma või oma kallimaga trehvama, nagu me tavaliselt selliseid pilte näeme nii Dramateni kui Kontserthuseti ees. Tassi fotokorrespondendi aparaadis oli aga Rootsi pealinna keskpäevane stseen muutunud poliitiliseks miitinguks. Kui Zinovjev oli Leningradis asevalitseja ja ühtlasi kominterni esimees, laskis ta kord oma häälekandjas suure foto avaldada: sm. Zinovjev kõnelemas kominterni miitingul Leningradis Suveaias. Pilt oli tegelikult Eesti esimene iseseisvuseaegne laulupidu Kadrioru staadionil, missuguse foto nurka oli Zinovjevi pilt monteeritud. Selline fotopraktika on käibel ka tänapäeval N. Liidus.

Fakt.

Õpetaja Toomas Põld

prof. Peeter Põllu poeg, kes peab õpetajaametit Saksamaal, viibib praegu Stockholmis, võttes osa piibli tõlkimise komisjoni töödest. Komisjoni koosolekud algasid esmaspäeval, 28. juulil ja lõpevad täna, 1. augustil. Pühapäeval, 3. augustil jutlustab Toomas Põld Stockholmi eesti koguduse jumalateenistusel Jakobi kirikus. Jumalateenistus algab kell 9. 30 min. hommikul.

Göteborglaste suur suvipidu

Göteborgi Eesti Seltsi tavakohane aastapäeva-pidu peetakse pühapäeval, 3. aug. ilusas Mölnlycke rahvapargis. Pidu algab kell 13.00 heliplaadimuusikaga. Saabub minister Jaan Lattik, keda võetakse vastu orkestrimänguga. Kavaline osa algab seltsi esimehe ins. M. Pommeri avasõnaga. Järgnevad orkestriettekanded, deklamatsioonid pr. L. Palmilt ja pidukõne J. Lattukult. Siis antakse üle diplomid sportlastele. Seejärel toimuvad võrkpallivõistlused Göteborgi ja Borãsi eesti seltside meeskondade vahel, kus võitjale on väljapandud karikas. Kell 17.30 algab tants suurel tantsupõrandal I. Bodini trio saatel. Peo lõpposaks on kirev kava näitelavalt, kus esitatakse terve rida muusikalisi ja naljaettekandeid. Teiste hulgas esineb, ka läinud aastal suure menu osaliseks saanud J. Saluäär L.-Edetist meeleolu-lauludega. Kehakinnituse eest, hoolitsevad seltsi daamid. Päeval mängib peol ajaviitemuusikat Jonseredi puhkpillide orkester.

Göteborgist Mölnlyckesse on hea bussiühendus. Jonseredist väljub peole kell 13 eribuss.

Los Angelesis loodi republikaanide klubi

Los Angelese eestlased, olles juba pikemat aega kaalunud meie rahvusliku poliitika tutvustamise võimalusi, kogunesid möödunud teisipäeval Los Angeleses Republikaanide Esinduse ruumesse, et asutada vastavat eesti poliitilist allorganisatsiooni. Kohaliku republikaanide juhtkonna poolt tervitati eesti orgi asutajaid liikmeid ning sooritati vastavad formaalsused. Eesti organisatsiooni nimeks saab Eesti Republikaanide Klubi. Viimase ajutisse juhatusse valiti kohapeal: esimees — Bernard Nurmsen, abiesimees Valter Niilus, sekretär Karl Bachman ja laekur Peter Leoke.

Iga 50 klubi liikme pealt saab rahvusgrupp ühe esindaja Los Angelesi Republikaanide Esindusse (Republican Assembly), millega tal avaneb võimalus otseseks tegevuseks partei struktuuris.

Republikaanide partei on moodustanud enese kehas juba varem tervenisti 19 erirahvusgruppi, kaasa arvatud meie saatusekaaslased balti rahvused, lätlased ja leedulased. Tugevaks ja aktiivseks grupiks on hõimuvelled ungarlased, kes oma akuutse probleemi esiletoomisega on võitnud üldise tunnustuse ja teinud palju kommunismivastases võitluses.

Kirikukke teated

EELK KOGUDUSED

Stockholmi EELK koguduse jumalateenistus pühapäeval, 3. augustil algusega kell 9.30, on armulauaga. Jutlustab õp. Toomas Põld Saksamaalt. Jutlus: "Mu hing Jehoovat kiida", Jesaja 6, 1—18. Armulauale palutakse registreerida enne jumalateenistust käärkambris. Orelil Priit Ardna. Laulurаamatud.

EELK Lääne—Rootsi kogudus.

BORASIS surnuaiapüha jumalateenistus pühap. 10. augustil kell 16.00 krem. kabeli platsil. Laululehed.

Vihmase ilma korral jumalateenistus Caroli kirikus kell 15.00 (kell kolm). Lauluraamatud. J. Gnadenteich ja O. Kodres.

EESTI AP.—ÕIGEUSU KIRIK

STOCKHOLMIS pühapäeval 3.8. kell 11 liturgia.

VABAKIRIKUD

STOCKHOLMI Filadelfia kirik, Rörstrandsgatan 5—7 eestikeelne jumalateenistus pühap. 3. aug. kell 13.30. Kõneleb H. Laur j. t. Sissekäik kiriku tagant uksest.

STOCKHOLMIS Tabernakeli bapt. kirikus, Vegagatan 2 (Odenplani juures) pühapäeval 3 aug. kell 16.00. jumalateenistus. Kõnelevad: V. Mei Göteborgist ja O. Loogna.

OLOFSTRÖMI BETELIS 1. aug. kell 19 jumalat. Kõnelevad A. Vaim, V. Kubja. Kõik teretulemast.

Dr A. Teemant on määratud Flenisisedistrikti provintsiaalarstiks.

GÖTEBORGI EESTLASTE SUVEPIDU

Lugeja kirjutab

Meie kivike mosaiigis

V. a. STE toimetus. — Siin rootsi ühiskonnas oleme ikka ja alati näo teinud, et meil pole häda midagi. Et elame priskelt üksikisikutena ja rasvapottide juures rahvana. Et meil on oma igapäevane leib ja kodu ja maja ja naine ja lapsed. On oma seltsid ja klubid ja koorid. Loeme omi ajalehti, romaane, novelle, luuletusi. Uhkustame tihti kõigi sellega rootslaste ees ja teeme neile tulist head meelt. On ju siis nemad see humaanne ja kultuurne ja kaunimeelne ja omakasupüüdmatu natsioon, kes kõike seda meile võimaldanud.

Ometi omavahel kurdame, et noorsugu läheb kaduma. Lapsed enam ei oska eesti keelt. Aga rahvas, kel pole noorsugu, on surev rahvas. Rahvas, kelle lapsed ei kõnele enam oma keelt, on uppuv rahvas. Miks see nii on — teame küll. Lapsed peavad juba seitsmeaastaselt minema võõrakeelsesse kooli. Millal nad peaks emakeele ära õppima?

Aga ega meil sellest kõlba pererahvale kõnelda. Nad äkki saavad pahaseks.

Aga kas saame pererahvast süüdistada? Ei, sugugi mitte. Kust nemad võivad teada, et oleme rahvana hädas, kui me iga päev neile kinnitame, et elame hästi ja priskelt ka rahvusena.

Meie õigus on abi küsida. Meie lapsed ei räägi enam meie keelt. Nad ei saa siis ka lugeda meie kirjandust. Ei saa tundma õppida oma kultuuri, rääkimata selle edasi arendamisest. Ega ole sest kellelgi kasu. Me võiks veel oma kivikestega rikastada siinse kultuuri mosaiiki, kus on Värmlandi kultuur, on Skåne, Smålandi, Närke jne. kultuur. Nende hulka sobiks üsna hästi ka tükike Eesti kultuuri.

P. Puusepp.

NÕUKOGUDE JA USA ELUSTANDARDI VAHE paistis hästi silma neile, kes Brüsseli maailmanäituse avamise eel külastasid näituse paviljone. USA paviljonis istus üks mees puhastusmasinal ja puhastas sõites kerge vaevaga kogu suure väljapanekute ruumi põranda. Samal ajal Nõukogude paviljonis pühkisid 12 naist luudadega põrandat nii, et tolmupilved lendasid...

Armast

Alfred Pinge't

mälestab

ALFRED PINBERG

PEREKONNAGA

Armast, kallist

Elise Küünarpuu'd

neiuna Vahter

varemas abielus Mölder

sünd. 1. okt. 1875 Sireveres

surn. 9. juunil 1958 Tallinnas

leinavad

OMAKSED kodumaal, paguluses ja küüdituses

Surma läbi lahkunud head sõpra

Johannes Hurmik'ut

mälestab kurbuses

PEREKOND WAIN

Kallist sõpra

Johannes Hurmik'ut

mälestab kurbuses

OSKAR TUULIK

ABIKAASAGA

Toimetuse aadress:

Stockholms-Tidningen, Estniska red., Vattugatan 12, Stockholm

Telefon keskjaam 22 20 00

Telegrammi-aadress Stoctid.

Postgiirnr kuulutustele 1501, tellimisteks 3686 Tellimishind C-väljaanne kuu 6.25, kvartal 17.75, poolaasta 33.50, aasta kr 66:— Kuulutushind 50 õõri veeru mm

Ansvarig utgivare Gunnar Sundell.

Ameeriklase raamat jutustab DP-de "puhastustulest"

Meeled olid ärevil. Meeleheite stseene esines seal, kus inimesi ähvardas otsene väljaandmine nõukogude võimudele. Kuigi Nõuk. Liidu ja lääneliitlaste vahelise kokkuleppe alusel oli Nõukogudel õigus ainult neile oma kodanikele, kes 1. sept. 1939. a. elunesid Nõuk. Liidu piirides — seega taoline oht baltlasi, poolakaid jne. ei ähvardanud — ei tunnud ometi end keegi kindlana, sest tihti olenes inimeste saatuse üle otsustamine mõni päevil mõne UNRRA või sõjaväevõimu esindaja eeskirjade "tõlgendusest". Viimaste hulgas esines aga rohkelt Nõukogudele sümpatiseerijaid ja koguni abimehi — roosast kuni punaseni! Seda oli sunnitud tõendama tol ajal isegi USA sõjaväelaste ajaleht "Stars and Stripes" — et UNRRA ja armee hulgas skriinimiskomisjonides oli palju nõukogude agente.

Kuna suur osa pagulaseestlastest on DP-dena läbi elanud need kurikuulsad "skriinimised", kus põgenike saatus oli sõna tõsises mõttes vaekausil, siis tohiks olla üsna huvipakkuv — milliseid muljeid ja mälestusi on neist päevist n e i l, kes võimu esindajana skriinimislaua teisel poolel olid "kohtunikeks" abitu põgeniku saatuse üle.

Hiljuti puutus kätte huvitav mälestusraamat — "The Shadow of Power", mille autoriks on end. USA armee ohvitser C. Guirey ja kes oma raamatus üsna avaralt valgustab just seda vähekäsitletud küsimust.

C. Guirey on vanemate poolt tshergessi päritoluga ja haritud ning avara pilguga mees. Ta saabus USA armee leitnandina 1945. a. mais Austriasse ja määrati mitmete keelte oskajana ja eriti perfektse vene keele valdajana peagi USA armee esindajaks ja tõlgiks Nõukogude-USA segakomisjoni, kes DP laagrites teostas skriinimisi Nõukogude kodanike väljaselgitamiseks. Sellest perioodist on tal huvitavaid ja elamusrikkaid mälestusi.

Nõukogude repatrieerumise komisjoni juhiks oli põikpealine ja bürokraatlik kol.-ltn. Narovkin, kellele allus terve staap väiksemas aukraadis ohvitsere (peamiselt majorid). Komisjoni töö seisis põgenike laagrite "läbikäimises", et selekteerida neist välja nõukogude kodanikke ja katsuda neid mõjutada tagasipöördumisele endisele päritolumaale. Seda teostati isiklike dokumentide uurimise, usutluste ja ristküsimuste abil, mille juures komisjoniga kaasas käivad ameerika ohvitserid etendasid skriinimise juures peamiselt ainult pealtkuulaja ja asjakäigu jälgija osa.

Skriinimise tulemuste alusel esitasid venelased ameeriklastele iga laagri osas nimistu isikuist (DP-dest), kellede repatrieerimist nad nõudsid. Otsus iga isiku kohta langetati venelaste poolt iga küsitluse lõpul. Kuid lõppotsustajad olid ikkagi Ameerika võimud. USA poolt ei antud venelastele mingit garantiid, et isikut ka vastu tema tahtmist sundrepatrieeritakse. Seetõttu tekkis paratamatult "relvavendade" vahel "arusaamatusi" ning venelaste poolt süüdistati ameeriklasi "kokkuleppe mitte-täitmises", "repatrieerumise takistamises" ja "DP-de vägivõimuga kinnihoidmises"! Sellised süüdistused sagenesid seda enam, mida enam ilmnes, kui v ä h e vilja nõukogude komisjoni töö kandis. Seepärast palusid venelased neile ettenähtud aja lõppemisel Ameerika võimudelt ajapikendust, mis neile ka anti. Kuna nad ka veel siis oma "plaani" ei suutnud täita, jäid nad koguni "illegaalselt" edasi tegutsema, mis omakorda põhjustas vastuprotesti ameeriklaste poolt.

Nagu autor C. Guirey märgib, ei ulatunud repatrieeritud isikute arv ligilähedalegi sellele arvule, mis sisaldas hiljem kol. Narovkini poolt ameeriklastele esitatud, juba varem valmis koostatud, trükitud raamat, tuhandete põgenike nimedega, keda Nõuk. Liit oma kodanikena tagasi nõudis! Kuid laseme nüüd ameeriklasel kõnelda skriinimise tegelikust tööst:

"Täna oli sündmusrikas päev. Nõukogude-Ameerika segakomisjon alustas DP-de skriinimist Nõukogude kodanike väljanoppimiseks", kirjutab autor oma päevikusse.

C. Guirey ütleb, et ta isegi oli segaduses ja tugeva pinge all, eriti kui ta ühelt isikult kuulis, et Inglise võimud Ober Daubergi laagris 1945. a. kevadel andsid venelastele välja tuhandeid kasakaid, vastu nende õnnetute tahtmist, eesotsas rinde juhi, auväärse vana kindraliga, kes juba revolutsioonist saadik elas väljaspool Venemaad.

"Ma ise nägin seda", oli isik kõnelenud. "Neid oli 4—5 tuhat — karjana kokku aetud. Paljud purustasid oma käesooned, paljud lõikasid läbi oma kõrid või lasid end maha. Nii surmas endid umbes 1/3 kogu hulgast. See oli hirmus! Hirmus!"

Ning siis C. Guirey jatkab kirjeldust skriinimisest:

"Töötasime Parch'is — vene "valgete" laagris. Alul läks kõik sujuvalt. Istusime pika laua taga: kol.-ltn. Narovkin, majorid Plyakov ja Ischalcff ning 5 ameerika ohvitseri — üks kapten ja neli leitnanti. Inimesed olid kogunenud tiheda massina suurde esiruumi, nagu lambakari, piiludes rahutult komisjoni tuppa ukse avanedes. Oodati pingelises vaikuses..."

Nagu järgnevalt skriinimise käigu kirjeldusest selgub, läks alul tõesti libedasti. Esimesteks küsitlevateks olid põlised maapagulased "valged", kes elanud väljaspool Nõuk. Liitu revolutsioonist või kodusõjast saadik. Need inimesed omasid enamuses mõne teise riigi kodakondsuse, esinesid rahulikult ja selgelt. Nende hulgas oli üks endine vürstinna ja üks kodusõjas võidelnud "valge" kindral. Nõukogude ohvitserid nendega aega ei kulutanud. Kõnelused olid jahedad kuid asjalikud ja respekteerivad mõlemilt poolt. Lootusetud "valged emigrandid" — oli Narovkini lühike otsus.

Sest on nüüd tosin aastaid tagasi, kui Saksamaa ja Austria DP laagrites varju leidnud põgenikele algasid ärevad, närvesöövad ning isegi traagilised päevad: skriinimised, laagrist väljaheitmised, "nõukogude kodanike" selekteerimised, "sõjakurjategijate" otsimised. Selle kõigega kaasus kogu aeg püsiv kaudne või otsene surve kodumaale tagasipöördumiseks ning koguni sunniviisiline repatrieerumise ähvardus rippus õhus. Mure ja teadmatus homse päeva eest laskusid raske eesriidena inimeste silme ette, kes alles äsja olid pääsenud sõja ja hukatuse lainetusest ning tühja kõhtu ja külma kannatades troostitutesse laagribarakidesse kokkukiilutult ootasid piki-silmi uue elu koidiku märke!...

Kuid kõigi "valgetega" ei läinud nii libedalt. Üks end. tsaari armee ohvitser, jugoslaavia paberitega, sattus marru esimesest hetkest nõukogude ohvitsere nähes.

"Te tahtsite meid kõiki tappa!" hüüdis ta. "Ja nüüd katsute meid tagasi meelitada! Te hüüdsite meid "neetud kuldõlakuteks" ning naelutasite meie õlakud naeltega meie ihu külge. Nüüd kannate ise neid kuldõlakuid." Ta ei saanud lõpetada. "Saatke see mees minema!" nõudis Narovkin ameerika kaptenilt. "Te tente, gospodin Guirey, see on üks väga must ja tänamatu töö!", lisas ta ebaleva naeratusega, nagu vabandades.

Nagu autor Guirey skriinimise kohta märgib, olid nii vene "valged" emigrandid kui ka teised mitte-nõukogude kodanikud kohe eraldatavad oma kultuursema ja enesekindlama esinemise ning käitumisega. Ning ilmselt oli nõukogude ohvitseridelgi märgatavalt suurem respekt nende vastu (eriti tsaari armee ohvitseride vastu!). Hoopis teise mulje jätsid "eht" nõukogude inimesed, kellede silmavaatest juba kõneles ebakindlus, umbusk ja luuravus. Nendega oligi hoopis rohkem õiendamist ning esines stseene, küll ebameeldivaid, küll ebamugavaid, või ka drastilisi ja hüsteerilisi.

Nii üks üsna haritud keskealine naine püüdis meeleheitlikult väita, et ta p o l e nõukogude kodanik. Ent ta jutt oli kuidagi ebakindel ja vastuoksustega. Peagi ta tunnistas, et ta on valetanud ja sattus sellest momendist hüsteerikasse. Ta karjus ja nuttis, et ta kunagi ei lase end elavana viia tagasi — enne tapab oma kolm last ja iseenda. Komisjonil oli küllalt tegemist, et teda rahustada.

Halvasti läks ka järgmisega — kiirelt ja "pudrutavalt" kõneleva mehikesega, kes ütles oma nimeks olevat Trischapov ja elukutseks — pagar. Venelaste ristküsimustega aeti mees varsti segadusse, kuidas ta oma nime õieti kirjutab.

"Sa näed, mu armas vend, me teame, et sa valetad!" ütles lõpuks Narovkin. "Mis sa mängid! Viidad siin meie ja me armsate liitlaste (ta vihjas ameeriklastele) kallist aega! Sul on olnud halvad õpetajad ja oled oma vale halvasti pähe õppinud. Isegi pagariks ei kõlba sa oma kodumaal!"...

Lööduna ja noruspäisena vankus mees välja...

"Näod, näod, näod... Need tulid ja läksid", kirjutab C. Guirey oma päevikus. "Mõned olid väsinud, mõned tülpinud, mõned hirmunud, mõned täis viha, mõned kivinenud ja apaatsed... Siin oli inimesi igast kihist ja elukutse alalt — töölisi, haritlasi, sõjaväelasi, preestreid — naisi, rauku ja lapsigi.

Iga indiviid, kes uksest sisenes, suurel määral juba oma esinemisega kas päästis või reetis enda... Igaühe silmist võis juba lugeda, mis oli oodata. On üllatav, kui v ä h e inimesed on suutelised endid maskeerima, isegi olukorras, kui nende saatus on kaalul!"... kirjutab skriinimise kaasaelanud ameerika ohvitser.

Ning autor jatkab, kuis nõukogude ohvitserid jälgisid igat isikut esimesest kuni viimase sekundini pingsa ja kogenud tähelepanuga, et tabada vähimatki nõrkuse märki, pisimatki ebatõe või kartuse varjundit. Ning häda sellele, kelles nad leidsid seda, mida otsisid!

Ikka ja jälle kõlas Narovkini lakooniline sissejuhatus: "Dokumentõi!" "Dokumentõi!" Õnnetu hing, kellel neid polnud või olid väga kaheldava väärtusega! Need olid juba ette kaotanud või pidid hirmsasti rabelema oma saatuse päästmiseks!

Ning esitati seal siis kõike võimalikke pabereid isikut tõendavate "dokumentidena". Mõni esitas õe või venna sünnitunnistuse, mõnel oli austria taluniku poolt väljakirjutatud "passhir shen", ning mõnel polnud esitada muud kui ajalehe väljalõige!

"Kahtlased" isikud nõukogude silmis langesid otsekohe ristküsimuste saju alla. Leebus vaheldus kärkimisega, olenevalt isikust. Ning tükk-tükilt põrmustati inimese hoolikalt ülesehitatud vale. Võiduröömsa "ahaaga" lõppes sellistel puhkudel skriinimise protseduur. "Ilmselt valmistas nõukogude ohvitseridele lõbu, inimest nii vähe-haaval paljastades kiskuda põrmu... Seda oli väga ebameeldiv näha ja kuulda", nendib C. Guirney.

Äärmiselt ebamugavalt tundsid venelased (nõuk. komisjonis) endid isikute ees, kes omalt poolt asusid rünnakule ja kommunistliku korra süüdistusele. Enamikul juhtudel pöördusid sellised isikud otseselt ameeriklaste poole, et neile teha selgeks põhjust, miks ei taheta või ei julgeta tagasi pöörduda kodumaale.

"Ka juhul, kui osa nende jutust oli ehk vale, olid süüdistavad argumendid sügavalt mõjuvad ja poolehoiduvõitvad", ütleb C. Guirney selle kohta.

Süüdistajate hulgas esines ka omapäraseid "pärleid". Nii üks vana grusiinlane oma vigases vene keeles kurtis: "Vaat — enne Stalinit palju apelsine Gruusias, nüüd Stalini ajal — pole apelsine! Josif Vissarionovitsh küll grusiinlane, kuid väga paha olema meie vastu!"

Juhtus ka muid koomilisi momente. Nii üht nõukogude lihtsameelset habemikku küsitledes (kes muide tõendas, et ta pole nõuk. kodanik) ütles major Pulyakov, pärast seda kui oli kuulanud mehikese segasevõitu juttu: "Tule vennas — ja ütle nüüd seekord tõtt — eh! Me teame su lugu, mis sa keerutad. Mis siis on su tõeline kodakondsus?"

Ilmselt oli sõna "kodakondsus" venelasele uus ja tundmatu mõiste, sest ta vastas küsimusele südilt ja entusiastlikult: "Pravoslavny!" ("Õigeusk!").

Skriinimine oli aegaviitev, väsitav ja — nagu öeldud, nõukogudele üsna vähest vilja kandev. Vabatahtlikult repatrieerujaid leidus üsna vähe. Isegi suur osa päris nõukogude kodanikke deklareerisid, et nad ei soovi tagasi pöörduda kodumaale.

Lõpuks toob C. Guirney veel ühe huvitava seiga skriinimispäevilt. Laseme seda aga jutustada ta oma sõnadega:

"Oma USA tsonis viibimise kestel olid Nõukogude repatreerimise komisjoni liikmed üllatavalt hästi informeeritud — igal ajal ja igast pisiasjast — sellest, mis DP-laagris sündis. Ilmselt oli see neil võimalik vaid oma agentide võrgu tegevuse läbi põgenike keskel.

"Pärast seda", lisab C. Guirney, "hakkasin ma hoopis paremini mõistma üht kummalist sõna, mis salapärasena oli nii tihti nõukogude kodanike suus: "Seksot" (sekretnõi sotrudnik — salajane abistaja). See on tõesti üks väga ebameeldiv termin ebameeldivas süsteemis, mis on jäägitult surmanud inimolevuste vastastikuse usalduse", lõpetab C. Guirey, meenutades oma mälestusi skriinimispäevilt. — (ME).

ALINGSÅSI KIRI

Lehitsedes Alingsåsi ajalugu näeme, et see toonane väikeasula paljude järvede ja metsade keskel juba aastal 1619 linnaõigused on saanud. Ajaloos on tähendatud, et: "Elu Alingsåsis sel ajal olnud väga vaene. Kuid kirik on vastu pidanud kõikumatult kõigile ajatormidele kolme saja aasta jooksul ja on rahvale olnud nagu jõuallikaks, kuhu nad kogunevad omale usku ja kinnitust saama tulevaste päevadele..." Tuleb märkida, et kui see pühakoda rootslaste usku tulevasteks päevadeks 3. sajandi jooksul on kinnitanud, siis hiljem on kogunenud nüüd ka põgenik- eestlased oma pagulusaastate jooksul samasse vana pühakotta, kus lootust ja kinnitust tulevikule õpetaja Kodres kord kuus andmas käib. Varem teenis eestlasi samas pühakojas ka õpetaja Särg. Ka Alingsåsi Maakirikus, milline asub otse linna külje all, peetakse eestlaste usulisi teenistusi. Seal on ka praost Jaan Lattik kord kaasmaalasi teenimas käinud.

Alingsåsi võib ka õigustatult vanaks "kartulilinnaks" nimetada, kuna Alingsås on koht, kus Rootsi ajaloos esimesi kartuleid on kasvatatud. Kirjas on tähendatud, et "se kallis toiduasi — pantoffel, on toodud kaugelt soojalt maalt ja Alingsåsis esimesena kasvatama hakatud." Kartulite toojaks ja kasvatajaks oli linna bürger, Götiska Förbundet peamees ja Svenska Slöjdernas Fader Jonas Alströmer.

Nüüd on selle kunagise Rootsimaa esimese kartulikasvataja kogu elamu linna muuseumiks muudetud. Majas on säilitatud kogu vana kartulikasvataja mööbel, majatarbed ja töörlistad, samuti keedu- ja sööginõud. Igale tänapäeval maja külastajale vaatab vana kartulikasvataja kogu perekonnaga täies elusuuruses klaasvitriini tagant vastu, uhkeis krookja pitsistatud varukatega riietuses vahakujuna.

Samuti võib Alingsåsi nimetada ka esimeseks tekstiililinnaks, sest Alingsåsi on asutatud ka esimene selle maa tekstiiliteha — praeguste Alingsåsi eestlaste nimetuse järgi "poomvillavaabrik", kus paljud kohal asuvaist põgenikest igapäevast ülalpidamist teenivad. Ka selle tööstuse asutajaks on olnud sama Jonas Alströmer ja millise asjaolule vihjab ka Jonase nimetus — Svenska Slöjdernas Fader.

Kuid siis mainib vana ürik veel tõlka, et Alingsås on ka koht, kus selle maa esimesed asukad olla elanud. Need asunud Risö saarel, milline asub Lääne-Rootsi suurimas järves — Mjörnis, kus ka kohalikud eestlased Võidupüha on pühitsenud.

Nüüd on linna nägu toonasest palju muutunud. Pärismaalaste hulgas linna turuplatsil sagib ka palju eesti põgenikke ja sääl pakub teiste kaupmeeste seas ka eesti kaupmees oma kaubaveokilt eesti hapukapsaid, hapu- ja magushapu leiba ning linna bürger, Götiska Förbundeti peamees vaatab jäise rahuga kõrgelt kivisoklilt askeldusi pealt. Ta on oma järeltulijate askeldusi juba mitme põlve kestel säält silmitsenud ja ta ei lase nüüdki oma pronksi valatud näo tõsist rahu häiri, kui eesti kaupmees, Vargamäe meeste kodukülast pärit tema nina all hapukapsastega askeldab. Eesti põgenikud pärismaalaste hapusilgu söömist pole küll veel ära õppinud, küll on aga paljud rootslased hapukapsa vaimustusse sattunud.

Üldiselt elavad eestlased Alingsåsis nähtavasti jõukalt, ehk nagu üks endine Prangli-saare noorik tähendas: "Nüüd on kohe kullane elu. Pole enam öösel ja paha ilmaga tarvis merele minna — ja söö aiva mis tahad..." Kui ma viimati ühelt kaasmaalaselt küsisin, et "kui paljud meie inimestest ka autoomanikud võiksid olla?", vastas viimane: "Küsi parem, kas veel niisuguseid on, kel autot pole — majaomanikudki — pea pooled..."

Jah, ega mees oma ütlemisega liialdanud. On auto- ja ka majaomanikke. Hoolsa töö tegijate majandus tugevneb iga aastaga. Raamatute ostmine on jäänud suuremalt osalt iganenud moeks, kuid Rahvusfondi liikmed on paljud. Kirkepakke kodumaale saadetakse rohkesti. Kirjavahetus rannakodudesse maha jäänud omastega on tihe. Isegi enam kui tosina aasta eest kodutare taha maha jäänud katusepilpa punte jagatakse ja pärandatakse siit mahajäänute vahel. Võib ütelda, et rannarahvas on väga aktiivsed inimesed. Nende kirjavahetus mahajäänutega algas kohe siia kaldale jõudes ning on kogu aja nobedasti käigus olnud.

Kui iga laupäevast tegevust turuplatsil tähele panna, siis paistab silma kuidas väikse turuplatsi ümber on asetatud põgenike uhked ja läikivad roolsõidukid. Nendega on terved pered teise turunurga taga asuvast kodust nädalase hapuleiva järgi sõitnud. Auto ja bensiini kulu ei tule kõne alla, kuigi see leivapätsile teise hinna kõrvale nõuab. Ja milleks see sõiduk siis ikka — pole ta ju ainult puhastamise jaoks soetatud. Elu- ja kasinuse sõlmed on lahti päästetud.

Alingsås on ikka esimene esimeste seas, nagu ta seda alfabeediski. Üsna esimesed olid ka alingsåslased kuningamaa kohtus omavahel tõde ja õigust nõudmas. Kuid paha ei teinud ka see omavaheline kemplemine, vaid andis rahvale isegi uut energiat. Ligikaudu saja protsendiliselt on inimesed organiseerunud. Tekkis kaks eesti kooli, ja peetakse topelt riiklike täht- ja muid peopäevi.

Vahel tundub et see hoog nagu raugema hakkab ja midagi kuluks ergutuseks jälle ära.

See oli 1950. a. aasta suvel, kui üks ajakirjanik alingsåslaste suvipäeval Nääs-Tolleredis tähendas: "Alingsåss on veel väheseid kohti, kus eestlaste omavaheline läbisaamine hea..." Jah, siis oldi veel üksmeelel ja võimalik, et see oligi just vaikus enne tormi — mis nüüd nagu raugema hakkab.

Alingsåsist on ka palju teguvõimsaid inimesi läbi käinud. Suurim puudus jäi küll Alingsåsi skaudinoortel oma juhi Ivar Paljaku asumisega Stockholmi. Kuidas kõik edasi läheb, seda pole küll kusagil kirja pandud ja seepärast peab sorimagi vaid minevikku.

Otto Mullas

ALINGSÅSI Linnakirik, kus toimuvad eestlastegi jumalateenistused.

Jonas Alströmer vaatab Alingsåsi turuelu, kus ka eesti kaupmees oma kaubaga ei puudu.

Selline on Gimo päev...

KAI NÕU on elurõõmus eesti tütarlaps, kelle lähemas kavas seisab üliõpilaseksami sooritamine järgmisel kevadel. Praegu viibib ta Gimos Eesti Rahvaülikooli suvekursusel. Mõne päeva eest ajakirjanduse loengute lõppedes toimunud 1-tunnisel kirjatöödevõistlusel kirjutas Kai juuresoleva meeleolupildikese Gimo koolist, mis tõi talle kahe teise kaasõpilase kõrval Vabade Eesti Ajakirjanike Ühingu poolt väljapandud auhinna.

— On nähteid ja asju, millest enne ei saada teadlikuks, kui nad juba kadunud. Nii on lugu tervisega, heaoluga — kui tahaks olla veidi sügavmõtteline. Aga ka uni ja vaikus kuuluvad samasse liiki. Väga elav näide sellest on öine vaikus Gimo lossis, kus nüüd Eesti Rahvaülikooli suvekursust peetakse. Karmilt ja brutaalselt katkestatakse see igal hommikul halastamatu gongihelinaga. Keegi nägematu isik käib selle kumiseva riistapuuga läbi koridoride, kolistab ja kaob.

Magajatel jääb nüüd otsustada — kas on mõtet, või õigemini energiat osa võtta hommikusest võimlemisest. Kui mõni unimüts jõuab otsusele, et eelmisel päeval sai ehk küllaldaselt pingutada muskleid... kuuldub ukse tagant veidi aja pärast juba sellist ägedat kolinat, mille eest gongilööja peaks vaikse häbiga minema hiilima. Aga võimlemisõpetajad on juba kord täis energiat ja püüavad seda heal meelel ka teistele inimestele külge pookida. Au neile!

Hommikeinel kohtuvad kõik: unised, energilised ja teised tegelased ja vaataks nagu etteheitvalt teineteisele otsa. Too väike individuaalne vaen kaob aga üpris varsti ja pärast hommikpalvet asutakse juba üksmeeles oma kohtadele loengusaalis, kus vaimutarkust külvavate lektorite poolt ei anta enam aega sellisteks vaikseteks mõtiskeludeks. Nüüd talutatakse kuulajate ajutegevust lõunatundideni ühelt teadusealalt teisele ja igast tuleb ammutada nii palju kui kellegil huvi ja võimeid vastu võtta.

Ennelõunaste loengute järele kohatakse jälle söögisaalis. Nüüd juba palju erksamal ja energilisemal meelel. Ees on tervelt viis tundi vaba aega, mida oma käe järele kasutada saab. Minnakse ujuma, sõudma, kalu püüdma või olakse niisama laisk. Mõni otsib raamaturiiulitelt endale sobivat lugemist ja tunneb end ka hästi.

Üldiselt on aga maja tühi kuni lõunasöögini. Selle järele kogunetakse muusikasalongis, kus nüüd toimub mõni debatt aktuaalsetel teemadel või tuleb ära kuulata mõni loeng, mille lektor pärast oma tavalist päevatööd on saabunud õhtuks Gimosse, et hiljem jälle koju tagasi sõita.

On päris huvitav ja õpetlik jälgida, kuidas armsad kaasvõitlejad rokoko-toolidel selle õhtuse kursuse kaasa teevad. Oleks karm rääkida unest, nimetagem seda loengute jälgimiseks mugavas asendis. Väljas aga muutub aina pimedamaks, varsti ei seleta silm enam mis moodi kõrvaltoaski välja näeb. Fantaasia hakkab tööle. Mis on sündinud kõik aegade jooksul neis lossitubades? Kes elasid siin ja mis nad nüüd järsku arvaks eesti pagulastest oma salongides?

Õhtul teetassi juures tekivad paratamatult plaanid ja sünnivad ideed kuidas kõige paremini õhtut veeta. Valitsev meeleolu sünnitab alatihti ideid ja kavasid nagu öised ujumisretked, rock'n rolli tansimine, ühislaul ja muid enamvähem taolisi ettepanekuid. Aga mis see ka kõik ei oleks, tuleb sellele kõigele ometi kord järsk ja halastamatu lõpp, kui korrapidaja kella üheteistkümne ajal grammofoni kinni keerab ja vaikust nõuab. Igatahes salongides.

Veel veidike aega on kuulda vaiksemaks jäävat häälitsemist ja jutuvada, aga varsti jääb lossis päris vaikseks. Majatont Johanson hiilgab seinal oma vosforiseeritud säras, järvelt kostab hiliste veelindude uniseid hõikeid ja majaemanda siil alustab lossipargis oma öiseid jalutuskäike.

Kogu loss ja ta ümbrus naudivad vaikust, mis järgmisel hommikul jällegi puruneb nii äkitselt gongilöökides. Et enne seda kõike mõned tegelased isegi tennist on jõudnud mängida või kalal käia, on hoopis heroilisem lugu, mis vajaks juba palju väärikamat kirjeldust.

Kai Nõu.

Elurõõmus ja suvine pilt Eesti Rahvaülikooli kursuselt Gimos, kus grupp õpilasi paadisillal päikest võttes on otsustanud fotograafile veidi originaalsemalt poseerida. (Foto H. Trummer)

Pariis ja Hamburg

PARIIS. — Paari aasta eest saatis üks india ärisõber oma õekese Euroopat kaema. Vabrikujuhatus lõi mulle siis pataka raha lauale ja ütles, et ma tehku tolle tütarlapse Pariisi-päevad nii huvitavaks ja õpetlikuks kui võimalik. Mõtlesin ja arutasin, kus alata ja millega lõpetada. Küsisin talt viimaks, kas tal ise on mingisuguseid erisoove linna külastamise kava suhtes. Tütarlaps näpitses oma roosast siidist sari kallal, vaatas mulle prillide tagant naeratavalt otsa ja teatas, et tahab kõigepealt ühes suures kabarees ära käia, Folies Bergères'is näiteks. Kukkusin ehmatusest peaaegu pikali. Niisiis Indias ka juba... Hakkasin tagasihoidlikult vastu ajama, et Pariisis on palju muud huvitavat, haruldasi kirikuid, keskaegseid klaasmaale, losse ja muud, mida iganes soovid. Külaline jäi oma plaani juurde kindlaks: „Haruldasi kirikuid on Itaalias ka, losse jatkub Saksamaalegi, aga niisuguseid kabareesid leiab ainult Pariisis."

Mis sa teed ära. Ei jäänud muud üle kui muretsesin piletid ja läksime siis Folies Bergères'i. Istusin oma india preili ja ühe flegmaatilise ameeriklase vahel ja tundsin hirmsat hingepiina. Oleksin nagu häbipostis olnud. Programmis näidati, nagu alati, paar maitsekat lavapilti, nende vahel muidugi kaunis labaseid ja kahemõttelisi nalju ja päris ühemõttelisi tantse ja vägistamisstseene. Ilma nendeta ei läheks ju keegi turist sellisesse kallisse teatrisse raha raiskama.

Saal oli rahvast tungil täis. Vaevalt mõni prantslane hakkas silma. (Pariislased käivad niisugustes kohas väga harva, provintslasi vahel tuleb.) Enamuses oli kuulda saksa ja inglise keelt. Mõtlesin ahastuses, kuidas need välismaalased, kes siin vahivad, silmad pungis peas, paari päeva või nädala pärast koju tagasi sõidavad ja siis laia suuga seletvad, et on näinud Priisi. Mõtelge kui patune linn, puha lõbunaisi ja paljaid revüü-girle täis!

Pärast seda on mul mitu korda olnud juhust välismaalastega kõnelda ja neile Pariisiga tutvumisel nõu anda. Ikka üks ja sama lugu: „Teil siin on ju huvitav ööelu. Millisesse kabareesse peaks minema?" Katsun küll seletada, et taevake, niisuguseid kabareesid on ju minu teada enamvähem igas suurlinnas, ja et vaadaku meil kõigepealt seda, mida mujal ei ole. Aga senini pole mu elokvents veel kellelegi suutnud auku pähe ajada.

Eelmisel nädalal siis olis Hamburgis. Mõtlesin, et vaatan õige, kuidas see ööelu siin välja näeb, et kas tõesti on see meie oma nii haruldane ja hull. Muide, Hamburgi kohta räägitakse meil päris rõvedaid lugusid. Olevat viimane paturgas.

Võtsin end siis kokku ja läksin hilisõhtul Reeperbahnile, et vaadata, kas on parem või halvem kui meie Pigalle. Tulede intensiivsus ja kirevus oli juba kuidagi tuttav. Jah, umbes sagu Pigalle'is või mõnel suurel bulvaaril. Kinod, kõrtsid, lõbumajad, vorstiputkad, kuskil isegi lõbus asutis, kus saab südameid käsivarrele tätoveerida ja selgeltnägemise kaudu kõveraid armuasju õigeks ajada. Kabareesid külluses. Piltidel igasuguseid naisetüüpe, sulgedega, juveelidega, pikkades seelikutes, lühikestes balletikleitides. Kõik sama kui meilgi.

Jaa, muidugi, alasti naised puuduvad, vähemalt kuulutuseplakatitel ja fotodel. Need on Saksas keelatud. Selle eest on aga nood riietatud daamid vägagi pornograafilise ilmega. Meie revüügirlid näevad tihti kaunis süütud välja, tohivad aga Eeva ülikonnas üle lava kõndida.

See jalutuskäik Reeperbahnil tegi mu pariislase südame kuidagi kergemaks. Kus valgust, seal varju. Ja Pariisi varjud hakkavad hästi silma, kuna neile näidatakse näpuga.

Igatahes tulevastele Pariisi külalistele tahaksin küll soovitada, et nad jätaks nood kabareekäigud viimasteks päevadeks, kui veel aega ja raha üle. Mitte, et ma põhimõtteliselt strip-tease'i vaatamise vastu oleksin. Kuulub ju seegi meie tsivilisatsiooni nähete juurde. Aga on ju veel tähtsamaid ja originaalsemaid aspekte ühe nii mitmepalgelise suurlinna elus.

Fanny Sivers.

Sport

Eestlaste ujumisvõidud

Neli meistritiitlit ja üks N. Liidu rekord oli eesti ujujate "lõikuseks" tänavustel N. Liidu meistrivõistlustel ujumises, mis peeti hiljuti Moskvas.

Traditsiooniliselt kaks meistritiitlit võitis ka seekord eesti naisujuja Ulvi Voog. 100 m. vabaujumises naistele tuli ta võitjaks ajaga 1.06,6, jättes teiseks ja kolmandaks Nõuk. Gruusia nimel võistleva R. Arkadjeva ja Moskva nimel võistleva G. Filippova, keile mõlema ajaks märgiti 1.08,3, ja 400 m. vabaujumises naistele uue N. Liidu rekordiga 5.12,5 — 9,1 sekundi võrra parema ajaga kui teiseks tulnud N. Krjukoval.

Kolmanda meistritiitli võitis eestlastest Eve Uusmees naiste 200 m. rinnuliujumises, saades ajaks 2.56,9 — 2.3 sekundi võrra parem aeg kui teiseks tulnud A. Kovalenkol — ja neljanda meistritiitli Eesti naiskond 4×100 meetri kombineeritud teateujumises ajaga 5.10,2, mis on uueks eesti rekordiks. Teiseks jäänud Vene NFSV aeg oli 2,4 sekundi võrra halvem ja kolmandaks jäänud Moskva naiskonna aeg 6,3 sekundi võrra.

Kuid eesti ujujad tulid veel mitmel teiselgi alal auhinnalistele kohtadele. Eesti tüdrukud tulid kolmandaks tütarlaste 4×100 m. vabaujumises Leningradi ja Moskva järele, püstitades ajaga 5.06,5 uue eesti rekordi oma klassis. Naiste 4×100 m. teateujumises tuli eesti naiskond neljandaks ajaga 4.53,1 (Moskva, Leningrad ja Vene NFSV olid vastavalt esimene, teine ja kolmas). Eesti naisujuja Remida Prangel tuli naiste 100 m. seliliujumises neljandaks, saades ajaks 1.18,2. Marin Olmari naiste 200 m. rinnuliujumises viiendaks ajaga 3.07,2.

Poeglaste 400 m. vabaujumises püstitas Peeter Boldin uue eesti noorterekordi ajaga 5.06,1, tulles neljandaks. Ta tuli neljandaks ka poeglaste 100 m. vabaujumises, saades ajaks 1.02,0. Võitja, moskvalase, V. Shtsherborski aeg oli ainult 0.3 sekundi võrra parem. Meeste 100 m. vabaujumise finaalis Mati Eliste, kes kuulub õieti poeglaste vanuseklassi, sai ajaks 59,8 sek., millega tuli aga tiheda konkurentsi tõttu 12-ndaks.

Nimetada võib veel, et 4×200 m. vabalt teateujumises poeglastele püstitas Eesti koondus uue eesti noorterekordi ajaga 10.03,0.

Dr N. Kurdve on kinnitatud I-eks allarstiks Södersjukhuseti ortopeedia osakonda Stockholmis.

Lõbusat vahelugemist

Äri oli kuulutanud, et tuhat kübarat tuleb müügile dollar tükk ja nüüd oli kübarate osakond puupüsti naisi täis. Lõpuks suutis üks naine end kuidagi teiste vahelt läbi suruda ja ulatas müüjale dollari. Teises käes hoidis ta võidurõõmsalt kübarat. "Ärge nähke vaeva selle sissepakkimisega. Ma panen kübara kohe pähe", ütles ta müüjale.

"Aga, kas te ei taha üht kotikest oma vana kübara jaoks?"

"Ei tänan", vastas naine. "Ma müüsin selle parajasti ära."

★

Hiljutiste USA sõjaväe manöövrite ajal jälgis üks ohvitser pahaselt kuidas sõdurite grupp sammus rahulikult üle silla, hoolimata sellest, et sellel seisis suur silt: "Sild purustatud." Ohvitser saatis meeste juure käskjala, et nõuda seletust korralduste täitmata jätmise pärast. Mõne hetke pärast oli käskjalg tagasi ja raporteeris: "Kõik on korras. Mehed, kes ületasid "hävitatud" silla, kannavad plakateid, milledel seisab: "Me ujume".

★

Ehkki teadus on leiutanud terve rea vahendeid naise töö hõlbustamiseks, ei ole ükski nendest kujunenud niivõrd populaarseks kui rikas abikaasa.

Ants Lauter "Estonia" direktoriks?

Kui Tallinna raadio edasi andis teateid Estonia vastuvõtust Kiievis, kuhu kollektiiv sõitis külalisetendusele "Tasuleekidega", siis ütles diktor: Tervitajaid tänas külaliste nimel Estonia teatri direktor Ants Lauter. Seni oli direktoriks parteilane Jaan Kääramees. Ka L. on ammugi partei liige ja omab kahekordset tiitlit — ENSV ja NL rahvakunstnik.

● Dr. jur. Artur Taska sõitis koos abikaasaga puhkusreisile Itaaliasse, Shveitsi ja Austriasse. Dr. Taska tutvub ka erialaliste küsimustega Shveitsis.